

Jämställdhet

– företagsstöd inom landsbygdsprogrammet 2007 - 2012

Av Caroline Wigren-Kristoferson,

Entreprenörskapsforskare och docent i företagsekonomi vid CIRCLE & Sten K Johnson
Center for Entrepreneurship, Lunds Universitet

Bakgrund till uppdraget

En av Landsbygdsprogrammets horisontella prioriteringar är att öka andelen kvinnor som driver företag på landsbygden. Det finns emellertid inga fastställda mål med hänseende på *hur många* eller *hur stor andel*. Sedan 2009 har Jordbruksverket gjort kartläggningar av hur det ser ut när det gäller andelen kvinnor (och utlandsfödda) bland företagsledarna. Kartläggningarna har visat på skillnader mellan landsbygd och stad. Andelen kvinnor som driver företag är lägre på landsbygden än i staden. Statistiken visar också att det finns skillnader mellan länen. Det finns också stora skillnader när vi tittar på hur länsstyrelserna har beviljat företagsstöd.

I en rapport från 2011 (2011:8) ser man att andelen kvinnor är högre bland de företag som fått avslag på sina ansökningar om företagsstöd än bland dem som har fått stöd.

Andelen kvinnor som driver företag på landsbygden ligger på mellan 20 och 25 procent. Skillnaderna mellan länen är inte så stora. När det däremot gäller beviljade företagsstöd varierar motsvarande siffra mellan 9 och 27 procent. Om vi endast tittar på beviljade stöd inom axel 3 är variationen ännu större, från 18 procent på Gotland och Blekinge till 50 procent i Västmanland.

En studie som Internationella Handelshögskolan i Jönköping har gjort visar att det generellt sett är mindre sannolikt att få stöd om den som söker är kvinna. Här finns det skillnader mellan länen, där sju län visar på en signifikant skillnad i sannolikheten att få sin ansökan beviljad. Studien har relaterat ansöknings- och bifallsstrukturer till bland annat industristruktur.

Dessa insikter leder fram till frågor som: Vad är orsaken till att det ser ut som det gör? Finns det något i hur villkoren för stöden är utformade? Hur är informationen utformad och hur når vi ut med den till olika målgrupper? Kan det handla om kunskapsnivå eller kultur på länsstyrelsen? Finns det andra förklaringar?

För att få svar på frågorna specificerades följande frågeställningar:

Varför är andelen kvinnor högre bland de som har fått avslag än bland de som har fått stöd?

Varför har andelen kvinnor gått tillbaka sedan förra mätningen (bland de som har fått företagsstöd)?

Varför är det så stora skillnaderna mellan länen när det gäller andelen kvinnor (bland de som har fått företagsstöd)? Vad kännetecknar de länsstyrelser som har ”bra” siffror och ”bra” utveckling över tid?

Vilka åtgärder skulle länsstyrelserna och Jordbruksverket kunna vidta för att undanröja eventuella hinder som begränsar möjligheterna för kvinnor att beviljas stöd?

Syftet med projektet är att göra en kvalitativ uppföljning av utfallet av företagsstöd inom landsbygdsprogrammet och dess mål att öka kvinnors andel av företagandet på landsbygden.

Tillvägagångssätt

Den här rapporten är baserad på olika typer av data, dessa redovisas nedan. Nedan redovisas de olika typerna av data, samt varför dessa använts och hur den samlats in. I arbetet med att analysera data har jag fått hjälp av Sten Dieden och Niclas Lavesson som är forskarasistenter vid CIRCLE, Lunds Universitet. I arbetet med att genomföra telefonintervjuer har jag fått hjälp av Emma-Lisa Nantin och Anna Stevenson som är studenter vid Urbana Studier, Malmö Högskola. För alla brister i rapporten ansvarar författaren.

Andel sökta och beviljade stöd 2007-2012

Utgångspunkten för studien är en databas från Jordbruksverket som inkluderar samtliga ansökningar inom kategorin företagsstöd som har kommit in mellan 2007 och 2012. Denna databas har fungerat som grund för att få en bild av hur stor andel ansökningar inom olika kategorier respektive länsstyrelse får in samt hur stor andel av dessa som beviljas på respektive länsstyrelse, för män respektive kvinnor.

Detta har dock inte gjorts över tid. Primärt på grund av uppdragets karaktär, att det var relativt ringa i tid samt att det var den kvalitativa förståelsen som önskades från uppdragsgivaren. Men, för att få en karta över hur det ser ut för män och kvinnor som söker företagsstöd i olika län har databasen fungerat som utgångspunkt.

Inledningsvis var tanken att en rapport gjord på uppdrag av Internationella Handelshögskolan skulle fungera som grund för studien, men det visade sig att databasen den byggde på även inkluderade projektstöd samt att studien endast baserades på ansökningar mellan åren 2008-2010. Vid intervjuer med länsstyrelser framkom det att under åren 2007-2010 var många hårt belastade, eftersom de hade kommit igång sent med sina handläggningar. Detta på grund av att de inte hade Jordbruksverkets instruktioner då ansökningarna började komma in, vilket kom att innebära en förskjutning i handläggningstiden. Det visade sig även att kunskap om Landsbygdsprogrammet primärt spreds genom etablerade nätverk och kanaler, dvs. genom LRF och Hushållningssällskapet, vilket innebar att ansökningarna kom att handla om lantbruk och många ansökningar gjordes inom axel 1.

Vidare visade det sig att studien som genomfördes av Internationella Handelshögskolan inte skilde på ansökningar gjorda inom ramen för axel 1 respektive axel 3.

Kvalitativa intervjuer samt enkät besvarad av tjänstemän som handlägger företagsstöd

Som underlag för studien finns även intervjuer och enkäter genomförda med tjänstemän på samtliga länsstyrelser (samt Sametinget). Enkäten har besvarats av samtliga tjänstemän som handlägger företagsstöd. Intervjuer har genomförts med följande länsstyrelser:

Länsstyrelse	Typ av intervju	Argument
<i>Län som utmärkte sig i rapporten genomförd av IHH</i>		
Skåne, två personer (individuellt)	Fysiskt på plats	Ett av de län som utmärkte sig i rapporten gjord av Internationella Handelshögskolan.
Jönköping, en person	Fysiskt på plats	Ett av de län som utmärkte sig i rapporten gjord av Internationella Handelshögskolan.
Västra Götaland (Borås), en person	Fysiskt på plats	Ett av de län som utmärkte sig i rapporten gjord av Internationella Handelshögskolan. (Dock med 10 % signifikans övriga län hade 5 % signifikans.)
Halland, två personer (samtidigt)	Fysiskt på plats	Ett av de län som utmärkte sig i rapporten gjord av Internationella Handelshögskolan.
Gotland, en person	Telefonintervju	Ett av de län som utmärkte sig i rapporten gjord av Internationella Handelshögskolan.
<i>Län som ej utmärkte sig i rapporten från IHH</i>		
Örebro, en person	Fysik på plats	Ett län i mellersta Sverige, genomsnitt.
Norrbottnen, tre personer (samtidigt)	Fysiskt på plats	Ett län i norra delen av Sverige, genomsnitt.
Blekinge, en person	Telefonintervju	Ett län i södra Sverige, genomsnitt.
Totalt: 12 tjänstemän		

Tabell 1: Kvalitativa intervjuer

Vilka länsstyrelser som skulle ingå i intervjustudien valdes ut i samråd med uppdragsgivaren. Intervjuerna har varit baserade på öppna frågor. Respondenterna har fått berätta hur de arbetar och arbetat med företagsstöd, vilka utmaningar de upplever sig ha haft, om de har haft tröskelbelopp och i så fall argument för detta, om de har fasta ansökningstider och tankar kring det, samt deras tankar och reflektioner kring jämställdhet och företagsstöd.

Enkäten skickades till de länsstyrelser som det fanns en etablerad kontakt med, efter genomförd intervju. Berörda tjänstemän svarade på enkäten och den skickades tillbaka. I övriga fall genomfördes telefonintervjuer med de tjänstemän som arbetade med handläggning av företagsstöd. För att identifiera rätt handläggare kontaktades den, eller en av dem, som stod som kontaktperson för företagsstöd på länsstyrelsens hemsida.

Frågorna i enkäten finns som bilaga. Frågorna kan kategorieras i följande grupper:

- Respondentens bakgrund, vad han/hon arbetar med, länsstyrelse, kön, ungefärlig ålder, antal år respondenten har arbetat på länsstyrelsen, vad han/hon gjorde före arbetet på länsstyrelsen, antal år respondenten har handlagt företagsstöd samt en fråga om respondenten även handlägger andra stöd.
- Frågor kopplat till länets genomförandestrategi.
- Frågor kopplat till handläggningen av företagsstöd.
- Frågor kopplat till jämställdhet, och de horisontella målen.

- Frågor kopplat till kvinnors företagande.
- Frågor angående stöden inom axel 1 respektive 3.
- Frågor kopplat till att bevilja stöd.
- Frågor om det personliga mötet med företagaren.
- Frågor kopplat till Jordbruksverket/Landsbygdsprogrammet.

Innan enkätens slutversion fastställdes hade ett antal intervjuer genomförts med länsstyrelser för att få en förförståelse för arbete med företagsstöd.

Enkäten har analyserats med hjälp av korstabeller.

Andel verksamma på landsbygd och företagare på landsbygd i respektive län

Som ett tredje steg har vi sökt statistik som visar hur många män respektive kvinnor som är sysselsatta på landsbygden i respektive län, samt hur många män respektive kvinnor som driver företag på landsbygden i respektive län. Dessa tabeller återfinns i rapporten som bilaga. Det bör noteras att siffrorna är från 2009, men det är de senast tillgängliga siffrorna. Dessa tabeller fungerar som bakgrundsmaterial för studien för att visa hur industristrukturen ser ut i respektive län, vilket kan ge en viss förklaring till utfallet av företagsstöd. I den här rapporten görs inga närmre analyser på länsnivå men respektive länsstyrelse kan använda tabellerna och analysera övriga siffror i tabellen i förhållande till industristrukturen i länet.

Här har vi dels definierat landsbygd, dels företag. Nedan följer hur vi har gjort.

Landsbygd har definierats enligt Tillväxtanalys definition (<http://www.tillvaxtanalys.se/download/18.56ef093c139bf3ef89029fd/1349864221811/WP2011-04.pdf>). De i sin tur har utgått ifrån Jordbruksverkets klassificering från 2009 som presenteras i rapporten Företagandet på landsbygden – Stad eller land, gör det någon skillnad? (Rapport 2009:2).

Respektive kommun klassificeras utifrån om den är stad eller landsbygd.

Storstadsområden – kommuner där 100 % av befolkningen tillhör kategorin TOT eller TON. Dessa kommuner finns endast i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Stadsområden – kommuner där den största tätorten har minst 25 000 invånare. Angränsande kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till stadsområdet, klassificeras också som stadsområden.

Landsbygd – kommuner som inte ingår i de två tidigare klasserna och som samtidigt har en befolkningstäthet av minst 5 invånare per kvadratkilometer.

Gles landsbygd – kommuner som inte ingår i de övriga klasserna och som följaktligen har en befolkningstäthet som är mindre än 5 invånare per kvadratkilometer.

Vi valde att slå samman landsbygd och gles landsbygd till en grupp.

När det gäller företagare använder vi oss av data från SCB, mer specifikt LISA-data. SCB arbetar med följande kategorier (fr.o.m. 1993): 0 = Personer utan kontrolluppgift; 1 = Sjömän; 2 = Anställda (exkl. sjömän); 4 = Företagare; 5 = Företagare i eget AB.

SCBs data bygger dels på den kontrolluppgift som skall lämnas till skattemyndighet för alla personer som fått lön eller andra ersättningar från arbetsgivare, dels på uppgift om deklarerad inkomst av aktiv näringsverksamhet. Bestämning av yrkesställningen baseras på den yrkesställning som personen har på det arbetsställe som valts som huvudsaklig verksamhet under november (löneinkomst eller inkomst av aktiv näringsverksamhet). Valet av arbetsställe är i sin tur beroende på vilket av de två inkomstlagen som givit den högsta novemberinkomsten. Dock har företagarinkomsten vägts upp med faktorn 1,6. Detta för att den deklarerade näringsinkomsten i genomsnitt är lägre än löneinkomsten i förhållande till den tid som läggs ner i arbetet (faktorn är beräknad utifrån uppgifter i SCB:s inkomststatistik).

Här har vi valt att inkludera de som i SCB är kodade som 4 eller 5.

Först delades alla landets kommuner (där arbetsstället ligger) in enligt Jordbruksverkets definition, i olika områden. Därefter slogs grupperna ”Landsbygd” och ”Gles landsbygd” samman till en grupp som kallas ”Landsbygd”. Därefter behölls de individer som arbetar i kommuner tillhörande just ”Landsbygd”. Genom att behålla de två första siffrorna i kommunkoderna för arbetsstället kunde en länsvariabel (länsstillhörighet baseras på de två första siffrorna i kommunkoden) skapas. När dessa steg var utförda skapades variabler som sedan delades upp på samtliga län. Variablerna som skapades var följande: en som representerade såväl män som kvinnor, en för män och en för kvinnor, samt en där företagen i respektive län behölls.

Andelen ansökningar och andelen beviljade ansökningar

För att skapa en tydlig bild av företagsstöden mellan 2007 och 2012 gjordes en sammanställning över andelen sökta stöd i respektive åtgärd samt andelen beviljade stöd i respektive åtgärd, uppdelat på män och kvinnor. Sammanställningen presenteras i tabell 2 nedan.

Tabellen används för att ge en bild av fördelningen mellan samtliga åtgärder, med hänsyn tagen till vem som sökt och beviljats stöd.

Vänsterdelen i tabellen presenterar företags, kvinnors och mäns ansökningar fördelade på stödtyper, tabellen läses lodrätt. Siffrorna i tabellens högra halva har räknats fram genom att ta antalet beviljade stöd som andel av antalet sökta stöd inom respektive åtgärd.

Åtgärd sökt	Företag	Sökt			Företag	Andel beviljad		
		Kvinnor	Män	Alla		Kvinnor	Män	Åtgärd sökt
Startstöd	0,3	21,9	14,4	12,0	50,0	83,6	87,4	Startstöd
Modernisering av jordbruk ¹	43,5	26,3	62,4	52,0	92,8	93,4	94,0	Modernisering av jordbruk
Förädlingsstöd	17,1	6,1	5,1	8,2	89,1	92,7	93,4	Förädlingsstöd

¹ Modernisering av jordbruk inkluderar samtliga kategorier, dvs. även biogas, mjöl, modulering är inkluderade.

Diversifiering	5,3	11,5	8,1	7,9	87,2	88,7	89,3	Diversifiering
Mikroföretag	21,8	23,5	6,4	12,9	85,1	82,2	80,5	Mikroföretag
Turism	10,8	9,9	3,4	6,2	91,0	87,3	88,8	Turism
Övrigt	1,4	0,8	0,3	0,6	88,0	88,6	89,8	Övrigt
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	89,8	87,4	91,6	Totalt
Antal	6 834	4 235	16 245	27 314	6 136	3 702	14 880	Antal

Tabell 2: Andel ansökningar och andel beviljade uppdelat på företag, kvinnor och män.

Det blir tydligt att en stor andel av stöden har sökts inom åtgärden modernisering av jordbruk, 52 % av samtliga stöd. Av dessa beviljades 87,4 %. Det är även värt att notera att detta även är den kategori där flest kvinnor söker. 26,3 % av alla stöd som sökts av kvinnor faller inom denna åtgärd, följt av mikroföretag 23,5 % och startstöd 21,9 %. Mäns ansökningar är starkt koncentrerade till modernisering av jordbruk där 62,4 % av männens ansökningar faller. Alltså en större andel än kvinnornas.

Det är värt att notera att män och kvinnor tenderar att söka olika åtgärder.

Det är viktigt att komma ihåg att endast 4 235 ansökningar av 27 314 kommer från kvinnor. Detta innebär att mätt i absoluta tal så är det väldigt många fler ansökningar från män än från kvinnor i alla kategorier. Det finns sannolikt även kvinnor bakom kategorin företag, men den statistiken har vi inte tillgång till.

I tabellens högra del rapporterar vi beviljade stöd. Tabellen visar att det endast är i åtgärden mikroföretag som en högre andel ansökningar beviljas till kvinnor än till män. I övriga åtgärder beviljas fler män sina ansökningar. En lite större skillnad återfinns i kategorin startstöd, där fler kvinnor än män söker, men där en högre andel av männens ansökningar beviljas.

Vad visar tabellen?

- Att väldigt få ansökningar kommer in från kvinnor, endast 16 % av alla ansökningar till företagsstöd söks av kvinnor. 59 % söks av män och 25 % av företag.
- Att allra flest ansökningar, 52 %, kommer in i kategorin modernisering av jordbruk, vilket också är kategorin där flest ansökningar beviljas.

För att göra bilden ännu tydligare gjordes en sammanställning över andelen stöd sökta i respektive åtgärd på respektive länsstyrelse samt andelen beviljade stöd. Detta presenteras i tabell 3 nedan.

Tabellen används för att ge en bild av samtliga länsstyrelser och samtliga åtgärder, utan att ta hänsyn till kön.

Siffrorna i tabellen har räknats fram genom att ta antalet beviljade stöd som andel av antalet sökta stöd inom respektive åtgärd.

Tabell 3: Sammanställning över andelen stöd sökta i respektive åtgärd, på respektive länsstyrelse samt andelen beviljade stöd

Ägande myndighet	Start-stöd	Modrnsg j	Föräd-ling	Sökt					Tot.	Andel beviljade							Total
				Diversifi	Mikro-ftg	Tur-ism	Övrigt	Start-stöd		Modr-nsg j	Föräd-ling	Divers-ifi	Mikro-ftg	Tur-ism	Övrigt		
Blekinge	0,6	2,0	2,4	1,9	2,6	2,4	1,1	1,9	75,0	99,3	96,2	100,0	93,3	92,5	100,0	96,6	
Dalarna	3,4	3,0	2,6	1,6	3,9	3,8	2,3	3,0	92,7	98,3	100,0	100,0	93,4	98,5	100,0	97,0	
Gotlands	3,0	1,9	1,0	1,4	2,5	0,7	2,8	1,9	69,4	83,0	72,7	90,3	67,4	63,6	80,0	77,4	
Gävleborg	4,9	3,6	4,8	3,6	0,8	0,9	0,0	3,3	98,8	99,2	96,3	97,4	100,0	93,3	n.a.	98,6	
Hallands	4,4	5,6	6,1	5,9	4,3	3,2	7,4	5,2	87,5	96,8	91,3	89,0	86,0	94,5	84,6	93,3	
Jämtland	4,4	5,4	4,0	2,1	2,4	4,4	0,6	4,4	100,0	99,6	97,8	97,8	98,8	97,3	100,0	99,3	
Jönköping	4,2	4,9	2,8	5,4	7,4	3,8	8,0	4,9	87,1	92,9	87,1	91,5	85,1	89,2	92,9	90,2	
Kalmar	3,3	4,6	4,3	2,9	7,4	6,3	9,7	4,8	81,7	91,9	86,5	82,3	66,0	75,5	82,4	83,5	
Kronoberg	4,2	3,8	2,5	4,2	6,4	4,3	1,1	4,1	91,3	98,3	91,1	93,4	91,2	95,9	100,0	95,1	
Norrbottn	2,9	2,3	3,6	3,4	4,8	8,0	4,6	3,3	94,8	96,0	98,8	98,6	90,5	97,1	100,0	95,5	
Sametinget	6,2	1,0	1,5	0,7	0,4	1,1	0,0	1,5	54,7	94,2	97,0	92,9	80,0	94,4	n.a.	74,8	
Skåne	13,1	14,6	21,5	14,0	10,0	9,9	31,3	14,2	84,5	82,8	86,7	70,4	61,5	73,7	89,1	80,3	
Stockholm	2,2	1,9	3,5	4,2	4,4	3,1	2,3	2,6	81,9	98,9	96,2	95,7	95,5	100,0	100,0	95,8	
Söder-manland	2,7	3,5	2,5	3,9	4,1	2,2	0,6	3,3	82,8	93,1	94,7	91,8	77,6	89,5	0,0	89,4	
Uppsala	3,9	2,5	2,5	3,7	3,6	2,0	2,8	2,9	73,2	89,1	85,7	80,2	77,0	84,8	80,0	83,2	
Värmland	3,8	4,1	3,3	4,8	3,7	4,8	2,3	4,0	96,0	97,9	96,0	92,2	81,4	92,6	100,0	94,7	
Västerbotten	3,8	3,5	3,1	1,0	0,0	0,1	0,0	2,6	96,8	97,4	92,8	81,8	n.a.	100,0	n.a.	96,4	
Västernorrland s län	2,9	2,3	2,2	4,3	2,9	1,4	4,6	2,6	89,4	97,0	94,0	97,8	97,0	100,0	100,0	96,0	
Västmanlands län	1,8	2,0	2,4	3,0	3,3	4,3	0,0	2,4	98,3	99,7	100,0	98,5	95,7	97,2	n.a.	98,5	
V Götalands län	17,4	20,0	18,0	14,6	14,3	22,8	13,6	18,5	87,6	94,4	86,4	85,8	78,6	86,6	83,3	90,2	
Örebro län	1,5	2,6	1,6	4,1	6,5	5,7	1,1	3,2	86,0	99,7	100,0	96,6	93,4	90,6	100,0	96,0	
Östergötlands län	5,6	5,1	4,0	9,5	4,5	5,2	4,0	5,3	89,1	93,5	96,7	93,7	93,0	96,6	85,7	93,2	
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	86,1	93,7	91,1	88,8	82,9	89,4	88,6	90,5	
Total	3 287	14 211	2 250	2 170	3 524	1 696	176	27 314	2 830	13 317	2 049	1 928	2 922	1 516	156	24 718	

Vad visar tabellen?

- Fördelningen av sökta åtgärder och beviljningsgraderna varierar mellan olika län.
- Skåne och Västra Götaland står för en stor andel av stöden.
- När det gäller Gotland så beviljas stöd inom åtgärderna startstöd, mikroföretag och turism i relativt låg utsträckning, jämfört med övriga länsstyrelser.
- Relativt låga siffror återfinns även i Kalmar län och Skåne län när det gäller beviljade stöd inom åtgärden mikroföretag.
- En annan noterbar siffra är den låga beviljningsgraden av startstöd i Sametinget.
- Modernisering av jordbruk har generellt en hög beviljningsgrad i samtliga län.

För att få en ännu tydligare bild presenteras även differensen i beviljningsgrad mellan män och kvinnor, dvs. differensen av andelen beviljade ansökningar av totalt antal ansökningar för respektive kön i respektive åtgärd på respektive länsstyrelse. Differensen räknades ut genom att andelen beviljade ansökningar till kvinnor subtraherades från andelen ansökningar som hade beviljats till män. I de fall differensen blev negativ, har kvinnor gynnats, dvs. fler ansökningar från kvinnor har beviljats. I de fall differensen blev positiv har mäns ansökningar gynnats.

Detta gjordes för att se hur det ser ut mellan stöden och om det finns något stöd som har högre beviljningsgrad. Detta presenteras i tabellen nedan. Då differensen är negativ kan man tala om en diskriminering till fördel för kvinnor; när differensen är positiv kan man tala om en diskriminering till fördel för män.

Ägande myndighet	Startstöd	Modern jordbruk	Förädlingsstöd	Diversifiering	Mikroföretag	Turism	Övrigt	Totalt
Blekinge	9,8	-1,1	-4,3	0,0	-4,0	-5,9	Ej sökt av K/M	-1,3
Dalarna	-2,2	1,3	0,0	0,0	-1,8	0,0	Ej sökt av K	0,0
Gotland	19,1	4,0	100,0	14,7	13,9	0,0	Ej sökt av K	24,6
Gävleborg	-1,0	1,0	5,0	-2,6	0,0	33,3	n.a.	0,6
Halland	25,0	-1,2	0,1	16,1	-7,4	-4,7	Ej sökt av K	11,4
Jämtland	0,0	-0,5	2,3	6,7	3,2	5,9	Ej sökt av K/M	1,5
Jönköping	25,7	-0,5	2,0	-1,8	5,5	19,3	-100,0	10,7
Kalmar	-4,7	-1,0	1,9	5,7	-7,9	-4,2	-33,3	5,3
Kronoberg	10,0	0,9	-9,9	-6,5	-1,8	4,0	Ej sökt av K	4,5
Norrbottnen	-1,8	-1,8	0,0	0,0	-1,2	-2,0	Ej sökt av M	-2,6
Sametinget	2,7	11,9	Ej sökt av K	0,0	-19,0	0,0	n.a.	4,5
Skåne	12,0	1,7	-2,3	5,7	4,5	-4,4	5,4	7,2
Stockholms	-7,4	-2,3	0,0	-3,2	-0,8	0,0	0,0	-1,8
Södermanland	13,3	-4,0	-4,8	-10,7	0,5	88,9	Ej sökt av K/M	5,8
Uppsala	-1,1	1,1	-14,3	22,4	17,4	23,1	Ej sökt av K	6,6
Värmland	-1,3	-1,8	-7,4	3,4	-11,0	5,6	Ej sökt av K	4,4
Västerbotten	3,1	3,8	50,0	2,3	Ej sökt av K/M	100,0	n.a.	2,4
Västernorrland	-0,6	-3,7	0,0	-3,7	-4,8	0,0	Ej sökt av K	-0,2
Västmanland	-2,0	1,3	Ej sökt av K	0,0	-1,1	2,7	n.a.	2,1
Västra Götaland	2,9	0,3	3,2	-8,1	-3,8	2,0	Ej sökt av M	5,5
Örebro	12,9	-0,4	0,0	12,7	-3,6	-10,7	Ej sökt av M	4,6
Östergötland	6,6	4,4	6,2	-5,7	-7,6	0,6	Ej sökt av K	2,3
Total	3,8	1,3	0,8	0,6	-1,7	1,5	1,2	4,2

Tabell 4: Differensen i beviljningsgrad, dvs. differensen mellan andelen ansökningar som beviljats för män minus dito för kvinnor.

Vad visar tabellen?

- Enligt tabellen ovan kan man konstatera att det sker en diskriminering till mäns fördel nästan överallt, men mest på Gotland, i Halland, i Jönköping och i Skåne. Från tabell 4 (liggande) kan man se att dessa fyra län tillsammans står för nästan en fjärdedel av samtliga ansökningar. Detta innebär att de län där män gynnas mest är även de som står för en stor del ansökningar, vilket slår hårt mot kvinnor.
- När det gäller åtgärden startstöd så gynnas män på Gotland, i Halland, i Jönköping och i Skåne. Även Södermanland och Örebro län får höga siffror när det gäller startstöd, till fördel för männen.
- I länen Gotland, Jönköping och Skåne gynnas även män inom kategorin mikroföretag. Så är dock inte fallet i Halland. Två andra län som utmärker sig med höga siffror är Uppsala län samt Samtinget, men i Samtinget är det kvinnor som gynnas. Samtinget utmärker sig även när det gäller åtgärden modernisering av jordbruk, där män gynnas.
- När det gäller förädlingsstödet utmärker sig Gotlands län och Västerbottens län, som starkt gynnar män.

Varför detta tillvägagångsätt för att se skillnader mellan män och kvinnor?

Vi såg i Tabell 2 att män och kvinnor söker olika åtgärder. I Tabell 3 ser vi att vissa åtgärder beviljas i högre grad än andra. Att kvinnor missgynnas skulle delvis kunna förklaras av att vissa åtgärder beviljas i högre grad oberoende av vem som söker, dvs. företag, man eller kvinna. Ansökningar inom åtgärden modernisering av jordbruk beviljas generellt till exempel i högre grad än ansökningar inom åtgärden mikroföretag (se Tabell 3). Som ett nästa steg analyserades differenserna i beviljningsgrad mellan män och kvinnors ansökningar inom de olika åtgärdena på de olika länsstyrelserna. Analysen visade att skillnader i beviljningsgrad återstår även efter att man tagit hänsyn till vilken åtgärd som söks (Tabell 4).

Tre kategorier

Utifrån differensen som presenteras i kolumnen längst till höger i tabellen ovan (Tabell 5) har tre kategorier av länsstyrelser utkristalliserats. Kategori I består av de länsstyrelser där differensen är så låg att vi valt att bortse från den eventuella skillnad som finns mellan män och kvinnor. Kategori II inkluderar de länsstyrelser som ligger över medelvärdet, och under sju. Slutligen, kategori III innehåller de som har en differens som är över sju.

Kategorier	Länsstyrelser	
Kategori I	Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Jämtland, Norrbotten, Stockholm, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Östergötland	-2,6 – 4,2 (medelvärdet)
Kategori II	Kalmar, Kronoberg, Sametinget, Södermanland, Uppsala, Värmland, Västra Götaland, Örebro	4,2-7
Kategori III	Gotland, Halland, Jönköping, Skåne	7-24,6; Skåne representerar en stor del av samtliga ansökningar 14,2 % varav 89,1 % beviljats.

Tabell 5: De tre kategorierna

I tabellen ovan kan man även utläsa att de länsstyrelser som har höga siffror, över sju, även har en hög beviljningsgrad för män inom startstöd.

Längre fram i rapporten kommer den enkät som tjänstemän som arbetar med företagsstöd besvarade att presenteras. Men, innan vi kommer till de mer kvalitativa förklaringarna till varför det ser ut som det gör kan man ställa sig frågan om det är så att kvinnor beviljas lägre belopp än männen gör.

För att klargöra att så inte är fallet presenteras i Tabell 6 differensen mellan mäns och kvinnors procenttal för genomsnittligt beviljat belopp som andel av ”total kostnad enligt ansökan” för respektive åtgärd på respektive länsstyrelse.

Detta har räknats ut genom att först räkna ut medelvärdena för sökta och beviljade belopp på respektive länsstyrelse inom respektive åtgärd uppdelat på kön. Därefter har medelvärdet för beviljat belopp dividerats med medelvärdet för sökt belopp för respektive åtgärd, länsstyrelse och kön. Utgångspunkten har varit att det sökta beloppet har varit ”kostnad enligt ansökan”.

Ett negativt tal innebär alltså att kvinnor får i genomsnitt en större andel av det sökta beloppet beviljat.

Att dela upp det per åtgärd gör det möjligt att se mönster mellan könen, på respektive länsstyrelse men även mellan de olika åtgärderna.

Ägande myndighet	Startstöd.	Modern jordbruk	Förädlingsstöd	Diversifiering	Mikroföretag	Turism	Övrigt	Totalt
Blekinge	2,2	2,2	-2,4	-0,1	-6,8	1,1	Ej sökt av K	1,7
Dalarna	5,9	5,9	2,1	-3,8	4,0	-5,9	Ej sökt av K	-3,7
Gotland	15,1	15,1	8,3	-14,5	-1,1	17,8	Ej sökt av K	-12,2
Gävleborg	7,8	7,8	2,3	-6,2	0,5	-0,8	n.a.	-3,7
Halland	7,9	7,9	-1,8	-4,3	1,8	7,2	Ej sökt av K	-5,2
Jämtland	4,3	4,3	-3,2	6,1	-5,8	2,2	Ej sökt av K/M	-4,3
Jönköping	3,7	3,7	-3,3	-3,9	3,4	-1,0	-3,8	-2,2
Kalmar	5,8	5,8	-0,7	-1,2	1,7	-2,6	8,2	-5,1
Kronoberg	8,1	8,1	-3,8	-2,8	-12,0	-2,9	Ej sökt av K	-2,8
Norrbottnen	10,3	10,3	-8,1	-14,8	-12,0	0,6	Ej sökt av M	-9,2
Sametinget	11,2	11,2	Ej sökt av K	-2,5	-16,3	Ej sökt av K	Ej sökt av K/M	9,9
Skåne	5,9	5,9	-6,5	5,4	0,6	-5,2	-1,6	-2,1
Stockholm	8,0	8,0	-16,0	-2,2	0,6	-9,2	-0,6	-3,1
Södermanland	13,8	13,8	-2,6	-7,8	1,1	Ej sökt av K	Ej sökt av K/M	-11,8
Uppsala	4,6	4,6	-0,1	8,4	14,0	6,5	Ej sökt av K	0,3
Värmlands	3,6	3,6	-0,9	-0,2	-1,7	-4,5	Ej sökt av K	-1,2
Västerbotten	5,2	5,2	4,7	9,1	n.a.	Ej sökt av K	Ej sökt av K	-3,0
Västernorrland	12,6	12,6	-0,5	-2,1	-10,4	3,1	Ej sökt av F/K/M	-5,0
Västmanland	8,1	8,1	Ej sökt av K	-0,8	5,4	-7,1	Ej sökt av F/K/M	-3,8
Västra Götaland	6,4	6,4	-1,4	-1,6	-2,3	1,4	Ej sökt av M	-2,0
Örebro	6,2	6,2	0,0	6,4	-5,2	-7,9	Ej sökt av M	1,7
Östergötland	5,6	5,6	4,0	-1,8	-3,9	-9,6	Ej sökt av K	-6,6
Total	8,2	8,2	-3,8	-2,0	0,2	-1,1	-1,2	-4,3

Tabell 6: Differensen i genomsnittligt beviljat belopp som andel av ”total kostnad enligt ansökan”.

Vad visar tabellen?

- Tabellen visar att när man ser till andelen beviljat belopp så får kvinnor oftast en större andel beviljad än män. Två viktiga undantag är dock Startstöd och Modernisering av jordbruk.

Empiri från de kvalitativa intervjuerna och från enkäten besvarad av tjänstemän som handlägger företagsstöd

Vem är det som arbetar med att bevilja företagsstöd på länsstyrelserna?

Totalt var det 87 personer som svarade på enkäten, 17 av dessa arbetade endast med att betala ut företagsstöd och exkluderades från analyserna. 48 stycken arbetade både med att handlägga och att betala ut företagsstöd.

	Kategori I	Kategori II	Kategori III	Samtliga
Kön:				
Man	18	12	3	33
Kvinna	14	12	11	37
Jag är född på:				
1940-talet	9 %	8 %	7 %	9 %
1950-talet	31 %	25 %	7 %	24 %
1960-talet	34 %	42 %	29 %	36 %
1970-talet	16 %	21 %	36 %	21 %
1980-talet	9 %	4 %	21 %	10 %
Jag har arbetat på länsstyrelsen i:				
Mindre än 1 år	13 %	8 %	7 %	10 %
1-3 år	6 %	4 %	21 %	9 %
Mer än 3 år	81 %	88 %	71 %	81 %
Innan jag började arbeta här arbetade jag:				
studerade jag	16 %	21 %	21 %	19 %
i privat sektor	22 %	29 %	36 %	27 %
som egen företagare	16 %	0 %	14 %	10 %
i annan offentlig sektor	47 %	46 %	21 %	41 %
Annat	0 %	4 %	7 %	3 %
Jag har arbetat med företagsstöd i:				
1-2 år	19 %	4 %	21 %	14 %
2-3 år	6 %	4 %	7 %	6 %
3-4 år	3 %	4 %	7 %	4 %
Mer än 4 år	72 %	83 %	64 %	74 %
Förutom att arbeta med företagsstöd inom ramen för Landsbygdsprogrammet arbetar jag med andra stöd:				
Ja	31 %	29 %	14 %	27 %
Nej	63 %	67 %	50 %	61 %
Ej relevant fråga	6 %	4 %	36 %	11 %

Tabell 7: Bakgrund tjänstemännen på länsstyrelserna

Kvinnors företagande

Vid intervjuerna framkom det att respondenterna generellt upplevde att män tar större risker än kvinnor, samt att de investerar för större belopp än kvinnor gör. Två frågor i enkäten fångar detta, de finns presenterade i tabell 8 nedan.

En respondent uttryckte att hon upplevde att ansökningarna var skrivna för män, då man var tvungen att vara väldigt konkret. I hennes län upplevde hon att kvinnorna hade svårt att vara så konkreta som det krävs, med resultatet att det är svårt att se affärspotentialen.

Vidare var det flera stycken som påpekade att då kvinnor satsar mindre så innebär även det att det är svårare att se affärspotentialen.

Ett förtydligande hur tabellen skall läsas. Respondenten kunde svara på en skala från 1-5 där 1 representerade håller absolut inte med och 5 håller absolut med. Samt så kunde man svara vet ej. I tabellen har kategori 1-2 slagits samma, samt 4-5. Då kategorierna har slagits samman har ordet absolut tagits bort. 3 tolkas som neutralt.

	Håller inte med (1-2)	3	Håller med (4-5)	Vet ej
Jag upplever att män tar större risker än kvinnor i sina ansökningar.				
Samtliga svarande	6 %	27 %	53 %	11%
Kategori I	13 %	22 %	50 %	16 %
Kategori II	4 %	29 %	55 %	13 %
Kategori III	7 %	36 %	57 %	0 %
Jag upplever att kvinnor generellt söker mindre belopp än männen.				
Samtliga svarande	1 %	17 %	46 %	6 %
Kategori I	0 %	22 %	75 %	3 %
Kategori II	4 %	13 %	75 %	8 %
Kategori III	0 %	14 %	79 %	7 %

Tabell 8: Kvinnors företagande

Respondenterna i de olika kategorierna har svarat relativt lite. De som tillhör kategori tre upplever att män tar aningen större risker, samt att kvinnor generellt söker mindre belopp än männen. Men, skillnaderna är relativt små.

Strukturer och nätverk

Under de kvalitativa intervjuerna framkom bland annat att kunskapen om Landsbygdsprogrammet spreds i etablerade kanaler, dvs. genom LRF och andra etablerade

nätverk. Detta innebar att det kom in många ansökningar i axel 1 tidigt. Främst eftersom konsulter fick kunskap om möjligheten att söka stöd och dessa hjälpte till att skriva ansökningar.

Det fanns en tilltro till att även kunskap om axel 3 skulle spridas, det tog dock en tid innan man insåg att man var tvungna att arbeta med delvis andra kanaler för att nå ut. På länsstyrelsen i Blekinge arbetade handläggaren av företagsstöd aktivt med att vara ute och träffa företagen, i och med det hade kunskapen om de olika åtgärderna snabbt spridit sig. Vidare hade personen i fråga en bakgrund som LRF-konsult. Genom att använda det egna nätverket lyckades hon slussa personer som behövde olika typer av stöd rätt. Genom att träffa företagen fick Länsstyrelsen i Blekinge ett ansikte utåt.

Det var en fördröjning från att man hade fått in ansökningar till att man kunde börja bevilja ansökningar, då det ej fanns riktlinjer från Jordbruksverket.

Det blev under intervjuerna även tydligt att i de fall länet är organiserat som Region eller med Regionförbund är bryggorna mellan olika regionala stöd generellt sämre utvecklade. På de länsstyrelser där man hanterar både Landsbygdsprogrammet och de regionala stöden inom strukturfonderna har kunskap om de olika stöden successivt utvecklats och samarbetet har blivit starkare över åren.

Frågorna som presenteras nedan behandlar hur tjänstemännen som handlägger ansökningar upplever ansökningarna i axel 1 respektive 3.

	Håller med (1-2)	inte 3	Håller med (4-5)	Vet ej
Den stora andelen ansökningar inom axel 1 är ofta framskrivna av konsulter.				
Samtliga svarande	15 %	24 %	47 %	13 %
Kategori I	25 %	16 %	43 %	16 %
Kategori II	13 %	29 %	42 %	17 %
Kategori III	0 %	36 %	64 %	0 %
Ansökningar inom axel 3 är generellt sämre skrivna än de inom axel 1.				
Samtliga svarande	22 %	21 %	30 %	27 %
Kategori I	25 %	13 %	32 %	31 %
Kategori II	26 %	33 %	17 %	25 %
Kategori III	7 %	21 %	50 %	21 %

Tabell 9: Ansökningar inom axel 1 och axel 3

Tittar man närmre på siffrorna i tabellen ovan kan man konstatera att i kategori III är det fler respondenter som upplever att ansökningarna inom axel 1 är framskrivna av konsulter. När det gäller Skåne, Halland och Gotland är LRF och Hushållningssällskapet starka aktörer. Vidare upplever man att ansökningarna inom axel 3 är sämre skrivna än de inom axel 1. En förklaring är just konsulterna som är aktiva i de här länen.

Skåne är organiserat som Region, dvs. Landsbygdsprogrammet ligger på länsstyrelsen medan de regionala stöden inom strukturfonderna administreras av Region Skåne. Likaså är fallet i Halland och i Jönköping. Detta innebär att det kan vara svårare att vägleda företagare mellan de olika typerna av stöd som finns, t ex stöd inom Landsbygdsprogrammet respektive regionala stöd. Några respondenter har under intervjuerna påpekat att medan de regionala stöden inom strukturfonderna inte får ges om det finns konkurrerande verksamhet är det inte lika strikt inom ramen för Landsbygdsprogrammet.

I en fråga i enkäten fick respondenten svara på om han/hon även arbetade med andra stöd, förutom de inom Landsbygdsprogrammet. Frågan löd: *Förutom att arbeta med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet arbetar jag med andra typer av stöd till företag, t ex regionala stöd.* På frågan svarade 27 % ja, 61 % svarar nej, 11 % svarar ej relevant fråga. Svartalernativet ej relevant fråga var just för att kunna fånga de som är verksamma i ett län där man är organiserad som Region eller med ett regionförbund.

Två frågor ställdes även kopplat till länet i övrigt. Dessa finns presenterade i tabellen nedan.

	Håller inte med	3	Håller med	Vet ej	
Jag anser att mitt läns genomförandestrategi av Landsbygdsprogrammet har tagits fram och anpassats för att passa det län där jag är verksam.					
Samtliga svarande	1 %	17 %	80 %	1 %	
Kategori I	3 %	22 %	75 %	0 %	
Kategori II	0 %	17 %	84 %	0 %	
Kategori III	0 %	7 %	85 %	7 %	
Min uppfattning är att i mitt län får landsbygdsfrågor lite utrymme i länets RUP och RUS.					Hanteras ej på länsstyrelsen
Samtliga svarande	13 %	20 %	26 %	31 %	10 %
Kategori I	12 %	25 %	29 %	34 %	0 %
Kategori II	17 %	25 %	17 %	25 %	17 %
Kategori III	7 %	0 %	36 %	36 %	21 %

Tabell 10: Genomförandestrategi och RUS och RUP

När det gäller frågan om respondenten ansåg att hans/hennes genomförandestrategi av Landsbygdsprogrammet har tagits fram och anpassats för att passa det län där han/hon är verksam svarar alla relativt lika. Generellt upplever man att det finns en koppling.

När det gäller frågan om landsbygdsfrågornas utrymme i länets RUP och RUS är det inte så konstigt att 36 % svarar att de håller med, samt att 36 % svarar att de ej vet samt 21 % att frågan inte är relevant. Detta speglar sannolikt avsaknaden av bryggor mellan de olika stöden.

Jämställdhetsarbete del av länsstyrelsens arbete?

Tabell 11 nedan presenterar de frågor från enkäten som är direkt kopplade till jämställdhetsarbetet på länsstyrelsen.

	Håller med	inte	3	Håller med	Vet ej
På min arbetsplats är arbetet med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet kopplat till länsstyrelsens övriga jämställdhetsarbete.					
Samtliga svarande	23 %		31 %	36 %	10 %
Kategori I	12 %		28 %	51 %	9 %
Kategori II	38 %		21 %	34 %	8 %
Kategori III	21 %		57 %	7 %	14 %
På min enhet upplever jag att vi har ett pågående samtal om jämställdhet.					
Samtliga svarande	15 %		21 %	61 %	1 %
Kategori I	6 %		19 %	75 %	0 %
Kategori II	29 %		29 %	38 %	4 %
Kategori III	14 %		14 %	72 %	0 %
Jag upplever det lätt att ta hänsyn till de horisontella målen i Landsbygdsprogrammet när jag arbetar med företagsstöd.					
Samtliga svarande	32 %		37 %	26 %	6 %
Kategori I	31 %		38 %	28 %	3 %
Kategori II	29 %		29 %	33 %	8 %
Kategori III	35 %		50 %	7 %	7 %
Jag anser att mitt läns genomförandestrategi försöker nå de horisontella målen. ²					
Samtliga svarande	7 %		26 %	57 %	10 %
Kategori I	6 %		22 %	63 %	9 %
Kategori II	4 %		29 %	55 %	13 %

² | Kategori III hade 7 % ej svarat på frågan.

Kategori III	7 %	29 %	50 %	7 %
Trots att jag ofta har kontakt med kvinnan i ett lantbruksföretag är det i stor utsträckning männen som står som sökande när ansökan kommer in. ³				
Samtliga svarande	17 %	17 %	53 %	11 %
Kategori I	16 %	28 %	47 %	9 %
Kategori II	21 %	13 %	50 %	17 %
Kategori III	14 %	0 %	72 %	7 %

Tabell 11: Jämställdhet

I tabell 11 är det noterbart att endast 7 % av respondenterna i kategori III håller med om att arbetet med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet är kopplat till länsstyrelsens övriga jämställdhetsarbete; i kategori I är det 51 % som håller med. Detta kan tolkas som att när det gäller länsstyrelserna i kategori III så finns inte denna koppling.

Den stora majoriteten av respondenterna i kategori I och III upplever att det finns ett pågående samtal om jämställdhet på enheten.

Nästa noterbara siffra är att i kategori III är det endast 7 % av respondenterna som upplever att det är lätt att ta hänsyn till de horisontella målen i Landsbygdsprogrammet, när de arbetar med företagsstöd, att jämföra med att det är cirka en tredjedel i de övriga två kategorierna. Generellt kan man konstatera att en tredjedel är relativt lågt. Detta kan tolkas som att man inte har arbetat in målet jämställdhet i genomförandestrategin, alternativt i de egna verktygen som man använder vid handläggning. Detta kan bero på att man upplever att det är svårt att konkretisera jämställdhet i strategierna och i arbetet, då man upplever att man inte fått någon vägledning.

Vid intervjuerna framkom det en önskan att man från Landsbygdsprogrammet och Jordbruksverket skulle vara mer konkreta när det gäller de horisontella målen. Vidare gav man uttryck för att man inte uppfattat de horisontella målen som så viktiga, då de ej framgår i regelverk och rutinbeskrivningar. En respondent upplevde det som att de helt enkelt var otydligt framskrivna i programmet och upplever de horisontella målen som påklistrade. Samma person påpekade den höga graden av dokumentation som krävs inom programmet och att man har gjort det som efterfrågats, mer har man inte hunnit. Därmed har jämställdhet olyckligt nog hamnat lite utanför. För att man skall arbeta med jämställdhet så måste det lyftas upp i Landsbygdsprogrammet så att det kommer in i genomförandestrategierna, menade en respondent.

En respondent påpekade behovet av en diskussion om de horisontella målen kopplat till landsbygdsutveckling, eller mer konkret: Hur bidrar de horisontella målen till en bättre landsbygdsutveckling?

³ | Kategori III hade 7 % ej svarat på frågan.

Då många har bedömt ansökningar som kommit in i kronologiskt ordning har man inte hamnat i situationer då man varit tvungen att prioritera mellan män och kvinnor. Dessutom har pengarna funnits, vilket inneburit att de som sökt har fått sina ansökningar beviljade så länge de faller inom genomförandestrategierna för länen. Det är först under programmets slutfas som man upplever att man behövt och kunnat prioritera.

En respondent upplevde det som mycket svårt att nå de horisontella målen, främst eftersom det inte kom in ansökningar från dessa grupper.

Vid intervjuerna med länsstyrelserna i kategori III, och då främst Skåne, Halland och Gotland upplevde man en stor arbetsbelastning. I ett av fallen sa man att arbetsbelastningen för handläggarna hade varit så stor att man inte hade verkat aktivt för att få in fler ansökningar. Det var till och med så att man aktivt valt att inte nominera Ullbaggar då man bedömde att man inte maktade med det. För att hantera situationen hade man uttalat sig bestämt för att, i sin roll som handläggare av företagsstöd, endast arbeta med de ansökningar som kom in. Man prioriterade helt enkelt att handlägga inom en rimlig tid istället för att arbeta med utåtriktad verksamhet.

Vid en intervju sa respondenterna att de försökte vara medvetna om de horisontella målen, genom att räkna huvuden. Samma respondenter reflekterade över när man verkar för jämställdhet. De tog exemplet med en taxibåt som de hade beviljat pengar till. Företagaren som driver taxibåten är en man, men genom sitt företag gör han det möjligt för företagare att vara verksamma i skärgården, och många av dessa företagare är kvinnor. Stödjer man då jämställdhet?

En stor återkommande fråga är: När når man målet jämställdhet? Är det rimligt att utgå ifrån mängden kvinnor som driver företag på landsbygden i länet eller skall man eftersträva att 50 % av ansökningarna kommer in från kvinnor och att 50 % av de beviljade går till kvinnor?

Enkäten innehöll en fråga där respondenterna fick svara på frågan: För att nå det horisontella målet jämställdhet i landsbygdsprogrammet anser jag att: (1) Ansökningar från kvinnor ska beviljas i första hand, (2) Ansökningar från kvinnor ska beviljas om deras är bättre än männens, (3) Ansökningar från kvinnor ska beviljas i de fall deras ansökningar bättre främjar den ekonomiska tillväxten i regionen. De skulle sätta ett kryss vid ett förslag. 24 % valde att inte svara på frågan; 3 % ansåg att ansökningar från kvinnor skall beviljas i första hand, 29 % att ansökningar från kvinnor ska beviljas om deras är bättre än männens och 44 % att ansökningar från kvinnor ska beviljas i de fall deras ansökningar bättre främjar den ekonomiska tillväxten i regionen. Problematiken är dock att då ansökningarna kommer in löpande och beviljas kronologiskt hamnar tjänstemännen inte i situationen då de kan prioritera mellan bättre och sämre ansökningar, inte heller mellan i vilken grad ansökan främjar den ekonomiska tillväxten i regionen.

Det fanns länsstyrelser där man aktivt försökt att arbeta med jämställdhet på olika sätt. I Jönköping hade man utvecklat en broschyr som den som sökte och beviljades medel fick där de underströk vikten av att arbeta med jämställdhet.

I Västra Götaland hade man en liten extra pott pengar som de fick som kunde påvisa att de arbetade med jämställdhet.

På Gotland arbetade man aktivt med konsulterna som bistår den sökande i att skriva ansökan. Man försökt också lägga extra resurser på de kvinnor som sökte, för att få deras ansökningar att bli så konkreta som möjligt.

Tabellen nedan visar hur stor andel av länens företagare som är män respektive kvinnor.

Jämför vi de här siffrorna med hur fördelningen ser ut mellan mäns och kvinnors företag på landsbygden i de olika länen så kan vi konstatera att man skulle kunna förvänta sig en högre andel ansökningar från kvinnor. I Jönköpings län, som är det län med lägst andel kvinnor som driver företag på landsbygden, drivs 23,9 % av alla företag av kvinnor.

Län	Andel män	Andel kvinnor	Antal
Blekinge län	71,8	28,2	3094
Dalarnas län	71,7	28,3	6651
Gotlands län	72,8	27,2	3452
Gävleborgs län	71,7	28,3	7026
Hallands län	73,8	26,2	6477
Jämtlands län	73,2	26,8	4016
Jönköpings län	76,1	23,9	7649
Kalmar län	71,9	28,1	7264
Kronobergs län	74,0	26,0	4618
Norrbottnens län	72,9	27,1	6036
Skåne län	69,6	30,4	15630
Stockholms län	72,3	27,7	3925
Södermanlands län	69,0	31,0	5931
Uppsala län	72,8	27,2	4496
Värmlands län	72,5	27,5	5762
Västerbottens län	73,8	26,2	3146
Västernorrlands län	72,3	27,7	4606
Västmanlands län	72,3	27,7	4223
Västra Götalands län	73,8	26,2	21720
Örebro län	71,8	28,2	4017
Östergötlands län	74,8	25,2	5725
	72,6	27,4	135464

Tabell 12: Andel företag som drivs av män respektive kvinnor i respektive län.

Kopplingen strategi – praktik på länsstyrelsen

	Håller med	inte	3	Håller med	Vet ej
Jag upplever att de som utformat genomförandestrategin för mitt län har stor insyn i arbetet med företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet.					
Samtliga svarande	8 %		27 %	54 %	10 %
Kategori I	12 %		25 %	53 %	9 %
Kategori II	8 %		33 %	50 %	8 %
Kategori III	0 %		21 %	64 %	14 %
På min arbetsplats är handläggningen av företagsstöd inom landsbygdsprogrammet tydligt kopplat till länets genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet. D.v.s. när vi ger företagsstöd har vi den som utgångspunkt för vad vi skall prioritera.					
Samtliga svarande	1 %		7 %	90 %	1 %
Kategori I	0 %		13 %	88 %	0 %
Kategori II	4 %		0 %	92 %	4 %
Kategori III	0 %		7 %	93 %	0 %
I samband med att vi lägger ut information om företagsstöden på webbplats har vi en aktiv dialog med de informationsansvariga om formuleringar och val av bilder för att nå ut till rätt och nya målgrupper.					
Samtliga svarande	24 %		19 %	34 %	21 %
Kategori I	32 %		16 %	31 %	22 %
Kategori II	21 %		17 %	42 %	21 %
Kategori III ⁴	14 %		29 %	29 %	21 %

Tabell 13: Kopplingen strategi – praktik på länsstyrelsen

Från tabellen ovan kan man utläsa att hälften, eller fler, upplever att de som utformat genomförandestrategin för deras län har stor insyn i arbetet med företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet. Vidare är det tydligt att genomförandestrategin är viktig vid handläggningen av företagsstöd. Genomförandestrategin är vägledande för vilka ansökningar som får stöd. Detta innebär att om genomförandestrategin är inkluderande så ryms fler typer av ansökningar. Arbetat med genomförandestrategier inför den kommande programperioden är därmed ytterst viktigt om man vill öppna upp för nya kategorier av företag.

Tabellen visar även att man inte arbetar speciellt aktivt med att sprida information för att nå ut till rätt och nya målgrupper. Det kan vara så att man inte har reflekterat över vem som är målgruppen för Landsbygdsprogrammet. Alternativt, att man ser lantbrukare och

⁴ | Kategori III hade 7 % ej svarat på frågan.

turismföretag som de primära målgrupperna. Många respondenter kunde vid intervjuerna peka på att de hade fört in kvinnors företagande som prioriterat i sina genomförandestrategier, men steget från ord till handling var inte tydligt.

Vid intervjuerna blev det tydligt att de olika länen arbetar lite olika med sina genomförandestrategier. De flesta hade utvecklat någon typ av hjälpverktyg utöver genomförandestrategin som de använde vid handläggningen. Många respondenter sa vid intervjuerna att de fann den egna checklistan värdefull. Framförallt var det viktigt att kunna argumentera i de fall man inte beviljade stöd, dvs. ge en motivering till varför man inte gjorde det.

En fråga i enkäten löd: På min arbetsplats har vi en strategi för vilken typ av företagsstöd som ska prioriteras. På denna fråga svarade 86 % ja, 9 % svarade nej, och 6 % svarade inte alls. Det bör dock noteras att personer från samma länsstyrelse kan ha svarat olika, vilket torde kunna tolkas som att man inte vet vad som gäller.

Hallands genomförandestrategi är öppet och brett skriven, här hade man inte utvecklat något ytterligare hjälpmedel att använda vid bedömningen av ansökningarna. Man berättade vid intervjun att man valt att prioritera fasta anläggningar, byggnader och ombyggnationer i axel 1. I axel 3 har man velat se att den sökande gör större investeringar. Dock har man inte arbetat med något lägsta belopp för investeringar. Man har aktivt valt att inte ge stöd till maskiner och till inventarier.

I Västra Götaland hade man ett starkt fokus på att det man gav stöd till skulle leda till utveckling. Nu under slutfasen var man noga med att stödja till exempel kvalitetsboende, då detta gav arbetstillfällen. Byggde man till exempel ett kvalitetsboende av typen Kvarnen i Hyssna så innebar det arbetstillfällen, till skillnad från en stugby. Likaså resonerade man att djurstallar ger utveckling, medan en maskinhall inte gör det.

Vid intervjuerna diskuterade vi även om länsstyrelsen hade ett tröskelbelopp, dvs. om man som sökande var tvungen att investera för ett visst belopp. Argumentet för att ha ett tröskelbelopp var att det var kostsamt att handlägga ansökningarna, därmed hade man satt ett belopp. Vid Stockholms länsstyrelse hade man tidigare haft en gräns på 100 000 dvs. den sökande var tvungen att investera för 100 000 för att kunna söka stöd. Den gränsen hade ändrats till 50 000 av den anledningen att kvinnor generellt investerar i mindre omfattning. Detta var en effekt av ett jämställdhetsarbete som gjordes på länsstyrelsen. I Jönköping berättade man att man hade satt gränsen att den sökande var tvungen att investera för minst 30 000 för att kunna söka, detta för att man upplevde att man behövde sätta en gräns för vad som är försvarbart att handlägga. Men, med 30 000 upplever man att man inte utesluter någon. I Jönköping var trenden tydlig att många kvinnor investerar mindre summor och att de arbetar med företag som inte kräver så mycket i anläggningstillgångar. Även i Skåne hade man satt en gräns på 100 000. Även här kunde man konstatera att när kvinnor startar företag så startar de i små etapper. Anledningen till att man satt ett minimibelopp för investeringar är att det är kostsamt att handlägga. De konstaterar att kvinnor har svårt att komma upp i investeringar på 100 000 kronor, vilket innebär att de inte söker.

En fråga i enkäten hanterade tröskelbelopp. Frågan löd: På min arbetsplats måste den sökande investera för en viss summa för att få stöd. På frågan svarade 59 % ja, 40 % svarade nej, 1 % svarade inte alls. Dock bör det noteras att precis som frågan om vilken typ av företagsstöd som ska prioriteras har personer från samma länsstyrelse även på denna fråga svarat olika, vilket även här torde kunna tolkas som att man inte vet vad som gäller. Det är dock tydligt att om man vill att fler kvinnor skall söka och beviljas medel så är det ett hinder när minimibeloppet för investeringar är satt för högt.

Finns det företag som det upplevs som lättare att bevilja medel till?

Vid en intervju sa respondenten att de klockrena ansökningarna är lättast att bevilja, för de kan man bevilja vid skrivbordet. De ansökningar då man tvingas att fundera själv om det finns en marknad eller ej, det är de som tar energi. Hon påpekar också att det finns mycket möjligheter i det man inte känner till, men det är också de ansökningarna man kan uppleva som lite konstiga. Hennes erfarenhet var att det som kunde upplevas som omöjligt på papperet var möjligt när man fick träffa dem och höra dem berätta. Det är svårt att förmedla en berättelse på papperet.

En annan respondent menade att kvinnor är mer projektartade i sina beskrivningar. Hon upplevde att kvinnor tenderar att tänka på företaget som ett projekt. Hon menar att kvinnor behöver förstå hur de skall skriva för att lyfta fram affärspotentialen.

Det är enkelt att tänka att det borde vara lättare att bevilja pengar till de företag som visar på en fungerande verksamhet och som tjänar pengar, eftersom dessa investeringar är inte så riskfyllda. Med ett fungerande företag i botten är det också lättare att räkna på vad en investering kan leda till för extra intäkter. Likaså, är det lättare att räkna på vad en investering sannolikt kan ge om man har varit igång med sitt företag en tid. Två frågor i enkäten hanterade detta, dessa samt ytterligare en fråga – om gården som resurs – presenteras i tabellen nedan.

	Håller med	inte med	3	Håller med	Vet ej
Jag upplever det lättare att bevilja stöd till ett företag som kan visa att det har en fungerande verksamhet och som tjänar pengar.					
Samtliga svarande	9 %	16 %	68 %	7 %	
Kategori I	9 %	16 %	66 %	9 %	
Kategori II	12 %	13 %	71 %	4 %	
Kategori III	0 %	21 %	72 %	7 %	
Jag upplever det lättare att bevilja stöd till en företagare om jag vet att hon/han har varit igång en tid.					
Samtliga svarande	10 %	30 %	55 %	4 %	
Kategori I	6 %	28 %	59 %	6 %	

Kategori II	13 %	33 %	50 %	4 %
Kategori III	14 %	29 %	57 %	0 %
Jag upplever det lättare att bevilja stöd till ett lantbruksföretag som har gården som resurs.				
Samtliga svarande	19 %	29 %	35 %	17 %
Kategori I	16 %	28 %	38 %	19 %
Kategori II	21 %	25 %	37 %	17 %
Kategori III	21 %	36 %	28 %	14 %

Tabell 14: Finns det företag som det upplevs som lättare att bevilja medel till?

Från tabellen kan vi se att många upplever det lättare att bevilja stöd till ett företag som kan visa att det har en fungerande verksamhet och som tjänar pengar. Likaså spelar tiden företagen har varit igång en roll. Intressant nog är det inte lika många som håller med om att de upplever det lättare att bevilja stöd till ett lantbruksföretag som har gården som resurs.

Möte med företagare

Från intervjuerna framkom det att på någon länsstyrelse prioriterade man att träffa företagaren, medan på andra hade man inte den möjligheten på grund av tidsbrist. I Norrbotten var det många gånger ett fysiskt hinder, då länet är så stort och företagen är spridda över länet. Att resa till Kiruna för att besöka ett företag tar en och en halv dag i anspråk. I Västra Götaland försöker man åka och besöka turismföretag och mikroföretag, särskilt de gånger man upplever ansökan som tveksam. Upplevelsen av besöken är att det ofta är en bra entreprenör som är dålig på att fylla i ansökningar. I Blekinge försöker man alltid åka ut, vilket innebär att man blivit kända i länet.

Någon respondent påpekar att när man träffar företagaren är det möjligt att ställa frågor och ibland inser företagaren själv att han/hon inte skall söka.

Vid några intervjuer ansåg respondenten att det var bättre att inte träffa företagaren då det var lättare att vara objektiv.

Ett batteri med frågor i enkäten handlade om fysiska möten med företagen.

På två frågor svarade respondenten ja eller nej. Den första löd: När jag bedömer en ansökan träffar jag i de allra flesta fallen företagaren. På frågan svarade 29 % ja, 70 % svarade nej, 1 % svarade inte. Detta visar att relativt få träffar företagaren fysiskt.

Nästa fråga löd: När jag bedömer en ansökan åker jag i de allra flesta fallen på besök till företaget. 14 % svarade ja, 84 % svarade nej, 1 % svarade inte. En ännu mindre andel åker på besök.

Ytterligare två frågor är presenterade i tabellen nedan.

	Håller med	inte med	3	Håller med	Vet ej
Jag upplever att jag kan vara mer objektiv och saklig om jag inte träffar den sökande.					
Samtliga svarande	53 %	24 %	19 %	4 %	
Kategori I	53 %	21 %	12 %	3 %	
Kategori II	46 %	25 %	26 %	4 %	
Kategori III	64 %	7 %	21 %	7 %	
Jag upplever att jag kan göra en mer rättvis bedömning av ansökan om jag träffar den sökande och han/hon får förklara sin idé.					
Samtliga svarande	4 %	16 %	73 %	7 %	
Kategori I	3 %	6 %	88 %	3 %	
Kategori II	0 %	21 %	71 %	8 %	
Kategori III	14 %	29 %	43 %	14 %	

Tabell 15: Möte med företagare

Det är intressant att notera att en stor andel inte höll med om att man kan vara mer objektiv och saklig om man inte träffar den sökande. Den stora majoriteten upplevde också att han/hon kunde göra en mer rättvis bedömning av ansökan om han/hon träffade den sökande och den sökande fick förklara sin idé. De här svaren tolkar jag som att viljan att träffa företagarna säkert finns, men att det är tiden som inte räcker till.

Kopplingen till Jordbruksverket

Slutligen så ställdes det frågor om upplevelsen av regler och förordningar, samt om man upplever att det kommer dubbla signaler från Jordbruksverket. (N.B. Det bör noteras att det inte är Jordbruksverket som arrangerar Landsbygdsgalan, utan det är Landsbygdsnätverket!).

Den sista frågan i enkäten var en öppen fråga där respondenterna fick göra ett medskick till Jordbruksverket vad man skulle tänka på inför det kommande landsbygdsprogrammet. Generellt kan man konstatera att svaren handlade om vikten att förenkla och att göra vad man kan för att minska kontrollerna. Under intervjun i Norrbotten sa en respondent att kontrollen och dokumentationen har blivit så betungande att man sluter sig och blir mer introvärt, då man arbetar med sina ansökningar.

En anledning till att ett par frågor inkluderades om kontroll och dubbla signaler kommer av ett citat från en tjänsteman som intervjuades tidigt i processen. Hon sa:

”Man lyssnar på Eskil, nu jädrar skall jag vara entreprenöriell, sen kommer ACKE som hittar fel som inte finns. Då försvinner det. Om man har svårt för det från början blir man än mer nitisk när man får en utvärdering på sig.”

Det är talande – för trots att viljan är landsbygdsutveckling, finns det en risk att man inte lyckas fånga upp de företagsidéer som verkligen kan leda till landsbygdsutveckling. Vid intervjuerna påpekades det att socialt företagande såväl som de kreativa och kulturella näringarna lös med sin frånvaro i Landsbygdsprogrammet.

	Håller inte med	3	Håller med	Vet ej
I mitt arbete med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet upplever jag att regler och förordningar är överordnade själva syftet med landsbygdsprogrammet.				
Samtliga svarande	8 %	20 %	68 %	3 %
Kategori I	3 %	19 %	75 %	3 %
Kategori II	13 %	21 %	66 %	0 %
Kategori III	14 %	21 %	57 %	7 %
Jag upplever att Jordbruksverket sänder ut dubbla signaler, å ena sidan har man Landsbygdsgalan där kreativa exempel lyfts fram som förebilder, å andra sidan har man ACKE utvärdering som fokuserar på kontroll snarare än kreativitet.				
Samtliga svarande	7 %	9 %	80 %	4 %
Kategori I	0 %	9 %	91 %	0 %
Kategori II	12 %	13 %	62 %	13 %
Kategori III	14 %	0 %	86 %	0 %

Tabell 16: Kopplingen till Jordbruksverket

På påståendet ”I mitt arbete med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet upplever jag att regler och förordningar är överordnade själva syftet med landsbygdsprogrammet”, svarar man generellt att man håller med. Det är intressant att notera att 57 % av respondenterna i kategori III håller med, att jämföra med 75 % i kategori I. När det gäller frågan om dubbla signaler så urskiljer sig kategori II där 62 % håller med, att jämföra med 91 % i kategori I.

För att återkomma till de 57 % som diskuterades ovan, hur kommer det sig att de svarat som de svarat? Det är även kategori III som i högst grad upplevde att handläggningen av företagsstöd inom landsbygdsprogrammet var tydligt kopplat till länets genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet. I kategori III är det elva kvinnor och tre män som svarar på enkäten. Kategori III har den yngsta gruppen, dvs. 57 % av handläggarna är födda på 1970-

och 1980-talet. I samtliga kategorier har man en stor andel tjänstemän som har arbetet länge med företagsstöd, i kategori III är gruppen som arbetet mindre än ett år, eller 1-3 år störst. Det är även kategori III som har minst andel som arbetat med företagsstöd i mer än fyra år, 64 % jämfört med 72 % i kategori I och 83 % i kategori II. Slutligen är det endast 14 % som arbetar med andra stöd, att jämföra med 31 % i kategori I och 29 % i kategori II.

Det går inte att dra några slutsatser, men det kan vara värt att fundera över hur man sätter ihop gruppen som handlägger företagsstöd. Man bör också se till så att man får en kontinuitet, så att tjänstemännen inte byts ut samtidigt.

Svar på rapportens frågeställningar

Nedan besvaras frågorna som legat till grund för rapporten.

Varför är andelen kvinnor högre bland de som fått avslag än bland de som har fått stöd?

Först av allt söker män och kvinnor olika typer av stöd. Kvinnor söker inom axel 3, dock även inom axel 1. Stöd sökte inom axel 1 skrivs fram av konsulter vilket ej är fallet inom axel 3, med resultatet att man på vissa länsstyrelser upplever att ansökningarna i axel 1 är bättre skrivna. Det har även framkommit att det är svårare att se affärspotentialen i kvinnors ansökningar. En ytterligare förklaring som ges är att kvinnor generellt är mer försiktiga.

Varför är det så stora skillnader mellan länen när det gäller andelen kvinnor (bland de som har fått företagsstöd)?

Län kan ha prioriterat olika vilket påverkar då män och kvinnor söker olika typer av stöd

Det råder olika kulturer i de olika länen, dvs. olika normer och värderingar styr i samhället och på länsstyrelserna. Normer och värderingar är det vi tar för givet så det kan vara svårt att se.

Det kan även vara så att synen på vad som är landsbygd och landsbygdsutveckling skiljer sig åt mellan länen.

Ett par av de starka jordbrukslänen var aktiva när Landsbygdsprogrammet sjösattes, vilket innebar att det kom in många ansökningar inom axel 1. Dessa bedömdes sedan i kronologisk ordning, vilket fick konsekvenser på utfallet.

Man kan organisera sig olika på familjenivå i de olika länen. I intervjun med representanten från Gotland framkom det att det var vanligt att det var mannen som arbetade heltid på gården medan kvinnan ofta hade ett deltidsarbete som anställd. I Norrbotten gav man uttryck för att det var tvärtom. Där drevs många av lantbruken av kvinnor medan många män arbetar i gruvan.

Vad kännetecknar de länsstyrelser som har "bra" siffror och "bra" utveckling över tid?

De är inte organiserade i regioner, eller med regionförbund, vilket innebär att länsstyrelserna hanterar olika typer av stöd. Man kan därmed lätt slussa mellan de olika stöden, t ex stöd inom strukturfonderna och stöd inom Landsbygdsprogrammet.

Det kan även skilja sig åt hur man ser på landsbygdsutveckling, om detta betraktas som en del av näringslivsutveckling eller som något annat.

Länen med bra siffror kan möjligen ha mindre aktiva LRF och HS organisationer.

Länsstyrelserna med bra siffror har en koppling mellan Landsbygdsprogrammet och jämställdhetsarbetet på länsstyrelsen.

Vilka åtgärder skulle länsstyrelserna och Jordbruksverket kunna vidta för att undanröja eventuella hinder som begränsar möjligheterna för kvinnor att beviljas stöd?

- ✓ Diskutera vad landsbygdsutveckling är.
- ✓ Ha en diskussion om vad jämställdhet som horisontellt mål innebär. Hur arbetar man med det och när uppnår man målen? Varför är det ett viktigt mål?
- ✓ Aktivt arbeta in jämställdhet i Landsbygdsprogrammet – så att det inte upplevs som påklistrat.
- ✓ Aktivt arbeta för att fler kvinnor söker företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet.
- ✓ Särskilda utlysningstider, så att man tvingas till prioritering.
- ✓ Undvika tröskelbelopp.
- ✓ Man kan ställa sig frågan om det är möjligt att skapa kopplingar mellan olika typer av stöd, till exempel kompetensstöd och företagsstöd.
- ✓ Inspireras av Västra Götaland med en särskild bonus som tillfaller de som visar på att aktivt arbete med jämställdhet.
- ✓ Utveckla bryggor mellan stöden (Strukturfond och Landsbygdsprogram)
- ✓ Lyfta förebilder.
- ✓ Söka arenor där Landsbygdsprogrammet marknadsförs så att fler kvinnor söker.
- ✓ Hitta sätt att bistå kvinnor med att skriva affärsplan och att uttrycka affärspotential.

Bilaga 1.

Fördelning av alla egenföretagare på landsbygden över ekonomiska sektorer länsvis (2009) [Källa: SCB, Microdata online (MONA), CIRCLES beräkningar]

LÄN	SYSSEL- SÄTTN TOTALT	EGEN- FÖRE- TAGARE TOTALT	JORD- & SKOGS- BRUK, FISKE	TILL- VERKN	BYGG- VERKSAMH	HANDEL & REP. FORDON	TRANSP & MAGASIN	HOTELL- & REST	JURIDIK, EKON, , VETENSK & TEKNIK	UTHYRN, FASTIGH, RESOR & ÖVR STÖDTJ	VÅRD & OMSORG; SOC TJ	KULTUR, NÖJE & FRITID	ANNAN SERVICE	ÖVRIGT*)	S:a
Stockholms	89760	3925	16,5	6,7	26,1	11,3	5,5	3,6	10,6	3,6	3,2	1,5	5,5	5,9	100,0
Uppsala	12388	4496	29,4	7,1	18,6	12,3	5,2	2,8	7,5	2,6	2,7	1,8	5,4	4,6	100,0
S-manlands	9603	5931	18,4	6,6	17,0	13,7	4,3	4,7	12,3	3,0	4,0	2,8	7,1	6,2	100,0
Östergötlands	14777	5725	29,0	9,4	14,9	14,4	4,7	3,8	5,7	2,6	2,4	1,9	6,2	5,0	100,0
Jönköpings	11779	7649	26,6	15,1	13,1	15,9	4,3	3,8	6,8	2,2	1,9	1,0	5,7	3,8	100,0
Kronobergs	7248	4618	27,8	13,0	14,1	13,5	5,5	4,0	6,6	2,3	1,6	1,5	6,1	4,1	100,0
Kalmar	9342	7264	31,3	9,0	13,7	13,6	4,6	5,1	6,8	2,0	2,5	1,5	5,9	4,0	100,0
Gotlands	3452	3452	35,1	7,3	15,8	10,5	3,4	4,2	6,8	2,5	2,4	2,2	4,7	5,2	100,0
Blekinge	4969	3094	24,5	7,2	13,8	16,9	5,2	5,6	8,0	1,6	2,4	1,4	8,3	5,0	100,0
Skåne	48209	15630	24,0	7,4	16,0	15,0	4,8	4,1	9,0	2,8	2,8	2,3	6,7	4,9	100,0
Hallands	13044	6477	27,5	8,9	16,1	14,2	5,4	3,8	7,0	2,1	2,2	2,0	6,2	4,6	100,0
V Götalands	59372	21720	27,5	9,5	15,3	15,2	5,1	4,2	6,9	2,2	2,1	1,8	5,7	4,5	100,0
Värmlands	9485	5762	30,3	7,6	13,1	15,7	5,9	4,7	5,8	2,0	2,0	2,3	5,8	4,8	100,0
Örebro	9037	4017	20,6	10,0	16,7	15,8	6,0	5,2	6,9	2,2	2,7	2,2	7,0	4,9	100,0
V-manlands	8230	4223	20,6	10,8	16,6	15,6	5,2	4,6	7,3	2,5	3,7	1,5	6,7	5,0	100,0
Dalarnas	10389	6651	20,2	11,1	16,4	16,2	4,3	4,9	7,7	2,8	2,8	2,0	7,0	4,6	100,0
Gävleborgs	9623	7026	24,3	9,3	14,8	14,8	5,3	4,8	7,5	2,1	3,1	2,5	7,0	4,5	100,0
V-norrlands	8140	4606	24,9	7,8	13,8	15,4	7,2	4,5	8,3	2,7	2,7	1,8	6,2	4,7	100,0
Jämtlands	6237	4016	30,9	8,7	14,8	11,7	6,3	5,8	6,2	3,2	1,7	2,3	5,0	3,4	100,0
V-bottens	8080	3146	32,7	8,8	12,6	13,4	8,7	4,1	5,2	2,4	2,1	1,7	4,8	3,6	100,0
Norrbottnens	8241	6036	24,3	9,4	13,7	14,7	6,8	4,3	7,1	3,5	2,7	2,4	6,6	4,6	100,0
Alla	361405	135464	25,9	9,2	15,4	14,6	5,2	4,4	7,5	2,5	2,5	1,9	6,2	4,6	100,0

*) Verksamh vid internat org, utl ambassad o.d; Förvärvsarb i hush, Hushprod div varor & tjänster för eget bruk; Off förvalt n & försvar, Obl soc.försäkr; Fin- & Försäkr; Försörjn el, gas, värme/kyla; Utvinning av mineraler; Utbildning; Info- & Kommunikationsverksamh.; Fastighetsverksamh.

Fördelning av manliga egenföretagare på landsbygden över ekonomiska sektorer länsvis (2009) [Källa: SCB, Microdata online (MONA), CIRCLES beräkningar]

LÄN	SYSSEL- SÄTTN TOTALT	EGEN- FÖRE- TAGARE TOTALT	JORD- & SKOGS- BRUK, FISKE	TILL- VERKN	BYGG- VERKSAMH	HANDEL & REP. FORDON	TRANSP & MAGASIN	HOTELL- & REST	JURIDIK, EKON, , VETENSK & TEKNIK	UTHYRN, FASTIGH, RESOR & ÖVR STÖDTJ	VÅRD & OMSORG; SOC TJ	KULTUR, NÖJE & FRITID	ANNAN SERVICE	ÖVRIGT*)	S:a
Stockholms	61702	2836	15,0	7,6	34,8	10,4	7,2	3,2	8,9	3,3	1,3	1,1	1,2	6,1	100,0
Uppsala	8901	3272	29,8	8,1	24,6	11,2	6,7	2,3	6,7	2,3	1,3	1,3	1,3	4,6	100,0
S-manlands	6716	4091	18,8	7,7	23,6	12,9	5,7	4,7	11,0	2,8	2,5	2,3	1,9	6,1	100,0
Östergötlands	10914	4285	29,4	10,3	19,3	14,0	5,9	3,3	5,4	2,6	1,4	1,7	1,5	5,2	100,0
Jönköpings	8912	5820	25,5	17,0	16,6	15,6	5,3	3,5	6,6	2,0	1,2	0,8	1,8	4,1	100,0
Kronobergs	5318	3418	27,3	15,4	18,5	12,9	6,9	3,5	5,9	2,0	0,9	1,1	1,5	4,1	100,0
Kalmar	6760	5225	32,4	10,3	18,3	12,3	5,6	4,5	6,4	2,0	1,4	1,2	1,6	4,1	100,0
Gotlands	2513	2513	35,6	7,1	20,9	9,7	4,1	3,5	6,1	2,5	1,7	2,0	1,3	5,6	100,0
Blekinge	3589	2223	25,1	8,9	18,3	15,9	6,8	5,4	8,0	1,3	1,7	1,4	1,7	5,6	100,0
Skåne	33285	10877	24,1	8,4	22,0	14,8	6,4	3,6	8,0	2,7	1,5	1,9	1,6	4,9	100,0
Hallands	9433	4778	27,8	10,2	21,1	13,4	6,6	3,2	6,6	1,8	1,2	1,7	1,8	4,7	100,0
V Götalands	43214	16037	27,5	10,9	20,0	14,3	6,4	3,6	6,4	2,1	1,2	1,5	1,7	4,5	100,0
Värmlands	6866	4176	30,1	8,8	17,5	14,8	7,6	3,9	5,4	2,2	1,1	2,3	1,3	4,9	100,0
Örebro	6524	2886	20,5	11,1	22,4	14,9	7,7	4,7	6,1	2,0	1,4	2,0	2,0	5,2	100,0
V-manlands	5936	3055	20,5	12,4	21,8	14,6	6,7	4,3	6,8	2,2	2,6	1,3	1,6	5,2	100,0
Dalarnas	7494	4768	20,0	12,6	22,3	15,6	5,6	4,3	7,0	2,6	1,6	1,7	1,7	4,9	100,0
Gävleborgs	6903	5035	24,3	10,6	19,8	14,6	6,9	4,0	7,1	2,1	1,8	2,3	1,7	4,8	100,0
V-norrlands	5937	3329	23,7	9,0	18,5	14,6	9,4	4,1	8,2	2,8	1,7	1,5	1,6	5,0	100,0
Jämtlands	4525	2941	31,8	9,1	19,5	10,8	8,0	4,5	5,5	3,2	0,7	2,2	1,1	3,5	100,0
V-bottens	5945	2322	31,9	10,1	16,5	12,4	11,0	3,3	4,6	2,3	1,6	1,5	1,2	3,7	100,0
Norrbottnens	5997	4400	24,7	10,6	18,3	13,7	8,7	3,5	6,7	3,1	1,8	2,1	1,9	5,0	100,0
Alla	257384	98287	26,0	10,5	20,5	13,8	6,7	3,8	6,9	2,3	1,5	1,7	1,6	4,8	100,0

*) Verksamhet vid internat org, utl ambassad o.d; Försvararb i hush, Hushprod div varor & tjänster för eget bruk; Off förvaltning & försvar, Obl soc.försäkr; Fin- & Försäkr; Försörjn el, gas, värme/kyla; Utvinning av mineraler; Utbildning; Info- & Kommunikationsverksamh.; Fastighetsverksamh.

Fördelning av kvinnliga egenföretagare på landsbygden över ekonomiska sektorer länsvis (2009) [Källa: SCB, Microdata online (MONA), CIRCLES beräkningar]

LÄN	SYSSEL- SÄTTN TOTALT	EGEN- FÖRE- TAGARE TOTALT	JORD- & SKOGS- BRUK, FISKE	TILL- VERKN	BYGG- VERKSAMH	HANDEL & REP. FORDON	TRANSP & MAGASIN	HOTELL- & REST	JURIDIK, EKON, , VETENSK & TEKNIK	UTHYRN, FASTIGH, RESOR & ÖVR STÖDTJ	VÅRD & OMSORG; SOC TJ	KULTUR, NÖJE & FRITID	ANNAN SERVICE	ÖVRIGT*)	S:a
Stockholms	28058	1089	20,4	4,4	3,3	13,8	1,2	4,8	15,1	4,3	8,3	2,6	16,6	5,3	100,0
Uppsala	3487	1224	28,3	4,7	2,8	15,1	1,1	4,0	9,6	3,4	6,5	3,4	16,6	4,5	100,0
S-manlands	2887	1840	17,4	4,0	2,3	15,3	1,1	4,9	15,3	3,4	7,2	3,9	18,8	6,4	100,0
Östergötlands	3863	1440	27,9	6,6	1,7	15,5	1,2	5,4	6,3	2,5	5,3	2,7	20,3	4,5	100,0
Jönköpings	2867	1829	29,9	9,1	1,7	16,8	1,2	4,9	7,3	2,7	4,2	1,4	17,9	2,8	100,0
Kronobergs	1930	1200	29,4	6,1	1,5	15,3	1,5	5,6	8,6	3,1	3,5	2,4	19,2	3,9	100,0
Kalmar	2582	2039	28,7	5,6	1,9	16,9	2,0	6,6	7,8	2,2	5,4	2,3	16,9	3,7	100,0
Gotlands	939	939	33,8	7,8	2,2	12,6	1,6	6,0	8,6	2,4	4,4	2,7	13,7	4,3	100,0
Blekinge	1380	871	23,1	3,1	2,5	19,5	1,0	6,2	8,0	2,5	4,1	1,3	25,1	3,4	100,0
Skåne	14924	4753	23,7	5,2	2,3	15,4	1,1	5,4	11,4	3,3	5,6	3,2	18,5	5,0	100,0
Hallands	3611	1699	26,7	5,2	2,0	16,6	1,9	5,7	8,3	2,7	4,8	3,0	18,6	4,4	100,0
V Götalands	16158	5683	27,3	5,7	2,2	17,9	1,7	5,9	8,3	2,5	4,6	2,5	17,1	4,2	100,0
Värmlands	2619	1586	30,7	4,5	1,5	18,0	1,4	6,7	6,7	1,7	4,2	2,3	17,5	4,7	100,0
Örebro	2513	1131	20,9	7,1	2,1	18,1	1,7	6,3	8,8	2,7	5,8	2,7	19,7	4,1	100,0
V-manlands	2294	1168	20,6	6,8	2,7	18,2	1,3	5,4	8,6	3,1	6,8	2,0	20,0	4,5	100,0
Dalarnas	2895	1883	20,6	7,2	1,4	17,7	1,0	6,4	9,3	3,2	5,7	2,9	20,6	4,0	100,0
Gävleborgs	2720	1991	24,3	6,1	2,2	15,5	1,2	6,8	8,6	2,0	6,6	3,0	20,3	3,5	100,0
V-norrlands	2203	1277	28,0	4,9	1,6	17,4	1,5	5,6	8,6	2,5	5,4	2,7	18,1	3,8	100,0
Jämtlands	1712	1075	28,4	7,6	2,0	14,0	1,6	9,6	8,2	3,0	4,3	2,7	15,6	3,0	100,0
V-bottens	2135	824	35,0	5,2	1,6	16,1	2,3	6,4	7,2	2,7	3,3	2,1	14,8	3,4	100,0
Norrbottnens	2244	1636	23,2	6,2	1,4	17,3	1,6	6,4	8,3	4,4	5,1	3,2	19,4	3,5	100,0
Alla	104021	37177	25,8	5,8	2,0	16,5	1,4	5,9	9,2	2,8	5,3	2,7	18,3	4,2	100,0

*) Verksamh vid internat org, utl ambassad o.d; Försvararb i hush, Hushprod div varor & tjänster för eget bruk; Off förvalt & försvar, Obl soc.försäkr; Fin- & Försäkr; Försörjn el, gas, värme/kyla; Utvinning av mineraler; Utbildning; Info- & Kommunikationsverksamh.; Fastighetsverksa

Bilaga 2: Enkäten till tjänstemän på länsstyrelserna

TACK FÖR ATT DU TAR DIG TID ATT SVARA PÅ FRÅGORNA! Har du några funderingar får du gärna kontakta mig på Caroline.Wigren@fek.lu.se, eller 0737-084407. Jag har fått i uppdrag av Jordbruksverket att skapa ökad förståelse för företagsstöden inom Landsbygdsprogrammet. Det gör jag delvis genom denna enkät, samt genom djupintervjuer på ett antal länsstyrelser. Jag är entreprenörskapsforskare och verksam vid Lunds Universitet, samt med i Landsbygdsprogrammets vetenskapliga råd.

1. Jag arbetar med att

- handlägga företagsstöd
- betala ut företagsstöd
- både och

2. Jag arbetar på följande Länsstyrelse:

- Stockholm
- Uppsala
- Södermanland
- Östergötland
- Jönköping
- Kronoberg
- Kalmar
- Gotland
- Blekinge
- Skåne
- Halland
- Västra Götaland
- Örebro
- Västmanland
- Dalarna
- Gävleborg
- Västernorrland
- Jämtland
- Västerbotten
- Norrbotten
- Sametinget
- Värmland

3. Jag är

- Man
- Kvinna

4. Jag är född på

- 1940-talet
- 1950-talet
- 1960-talet
- 1970-talet
- 1980-talet
- 1990-talet

5. Jag har arbetat på Länsstyrelsen i

- Mindre än 1 år
- Mellan 1-3 år
- Mer än 3 år

6. Vad heter avdelningen du arbetar på?

7. Innan jag började arbeta här

- Studerade jag
- Arbetade jag i privat sektor
- Arbetade jag som egen företagare
- Arbetade jag i annan offentlig sektor
- Annat

8. Jag har arbetat med företagsstöd i

- 1-2 år
- 2-3 år
- 3-4 år
- Mer än 4 år

9. Förutom att arbeta med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet arbetar jag med andra typer av stöd till företag, t ex regionala stöd.

- Ja
- Nej
- Ej relevant fråga då regionala stöd ej hanteras av mitt läns Länsstyrelse

10. Jag anser att mitt läns genomförandestrategi av Landsbygdsprogrammet har tagits fram och anpassats för att passa det län där jag är verksam. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

11. Jag anser att mitt läns genomförandestrategi försöker nå de horisontella målen. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

12. Jag upplever att de som utformat genomförandestrategin för mitt län har stor insyn i arbetet med företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

13. På min arbetsplats är handläggningen av företagsstöd inom landsbygdsprogrammet tydligt kopplat till länets genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet. D.v.s. när vi ger företagsstöd har vi den som utgångspunkt för vad vi skall prioritera. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

14. Min uppfattning är att i mitt län får landsbygdsfrågor lite utrymme i länets RUP och RUS. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej
- Ej relevant fråga då länets/regionens RUP och RUS ej hanteras av mitt läns Länsstyrelse

15. På min arbetsplats är arbetet med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet kopplat till länsstyrelsens övriga jämställdhetsarbete. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

16. På min enhet upplever jag att vi har ett pågående samtal om jämställdhet. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

17. Jag upplever det lätt att ta hänsyn till de horisontella målen i Landsbygdsprogrammet när jag arbetar med företagsstöd. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

18. För att nå det horisontella målet jämställdhet i landsbygdsprogrammet anser jag att:

- Ansökningar från kvinnor ska beviljas i första hand
- Ansökningar från kvinnor ska beviljas om deras är bättre än männens
- Ansökningar från kvinnor ska beviljas i de fall deras ansökan bättre främjar den ekonomiska tillväxten i regionen

19. Trots att jag ofta har kontakt med kvinnan i ett lantbruksföretag är det i stor utsträckning männen som står som sökande när ansökan kommer in. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

20. Jag upplever att män tar större risker än kvinnor i sina ansökningar. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej
-

21. Jag upplever att kvinnor generellt söker mindre belopp än männen. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

22. Den stora andelen ansökningar inom axel 1 är ofta framskrivna av konsulter. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

23. Ansökningar inom axel 3 är generellt sämre skrivna än de inom axel 1. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

24. På min arbetsplats har vi en strategi för vilken typ av företagsstöd som ska prioriteras.

- Ja
- Nej

25. På min arbetsplats måste den sökande investera för en viss summa för att få stöd.

- Ja
- Nej

26. Jag upplever det lättare att bevilja stöd till ett företag som kan visa att det har en fungerande verksamhet och som tjänar pengar. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

27. Jag upplever det lättare att bevilja stöd till ett företag som har en väl utvecklad och tydlig affärsplan i vilken den sökande kan visa på att han eller hon noga har undersökt förutsättningarna på marknaden. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej
-

28. Jag upplever det lättare att bevilja stöd till en företagare om jag vet att hon/han har varit igång en tid. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

29. Jag upplever det lättare att bevilja stöd till ett lantbruksföretag som har gården som resurs. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

30. När jag bedömer en ansökan träffar jag i de allra flesta fallen företagaren.

- Ja
- Nej

31. När jag bedömer en ansökan åker jag i de allra flesta fallen på besök till företaget.

- Ja
- Nej

32. Jag upplever att jag kan vara mer objektiv och saklig om jag inte träffar den sökande. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

33. Jag upplever att jag kan göra en mer rättvis bedömning av ansökan om jag träffar den sökande och han/hon får förklara sin idé. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

34. På min arbetsplats diskuterar vi ofta ansökningarna för företagsstöd som kommer in och hjälper varandra i bedömningarna. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

35. I mitt arbete med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet upplever jag att regler och förordningar är överordnade själva syftet med landsbygdsprogrammet. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

36. Jag upplever att Jordbruksverket sänder ut dubbla signaler, å ena sidan har man Landsbygdsplan där kreativa exempel lyfts fram som förebilder, å andra sidan har man ACKE utvärdering som fokuserar på kontroll snarare än kreativitet. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

37. I samband med att vi lägger ut information om företagsstöden på webbplats har vi en aktiv dialog med de informationsansvariga om formuleringar och val av bilder för att nå ut till rätt och nya målgrupper. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

38. Bor du på landet?

- Ja
- Nej

39. Inför kommande Landsbygdsprogram skulle jag vilja vara mer involverad i arbetet med att formulera mål och åtgärder för att uppnå de horisontella målen i Landsbygdsprogrammet. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

40. Inför nästa programperiod vore det en god idé att tillföra resurser så att man på länsnivå kan arrangera workshops där sökande kan få hjälp att skriva ansökningar. Om du svarar 1 innebär det att du absolut inte håller med och svarar du 5 innebär det att du absolut håller med.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Vet ej

41. Inför det kommande landsbygdsprogrammet tycker jag att Jordbruksverket skall tänka på

42. Ringa in fem ord nedan som för dig representerar landsbygd:

Teknik	Tillväxt	Möjligheter
Djur	Nytänkande	Bönder
Natur	Innovation	Familjeföretagande
Tradition	Lantbruk	EU-stöd
Företagsamhet	Fritid	Kreativa och kulturella verksamheter
Livsstil	Småskalig verksamhet	Lokal mat